

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT n°2019-1-LT01-KA201-060726

Citizen in 31 hours

Pilsonis 31 stundā

PATĒRĒTĀJSABIEDRĪBA

Mācību resursi

Izdevums *Pilsonis 31 stundā* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *Citizen in 31 hours* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 10 tematiem: nevienlīdzība, nabadzība, migrācija, piesārņojums, patērētājsabiedrība, sociālie tīkli, mākslīgais intelekts, viltus ziņas, darbs, veselība. Katrā tematā ir trīs nodarbības. Katrā nodarbībā tiek aplūkota konkrēta apakštēma, kas atspoguļo personīgo vai kopienas, vai globālo perspektīvu. Katra no šīm perspektīvām ietver ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

1. NODARBĪBA

Temats: Patērētājsabiedrība

Problēma: Es pārku, tātad esmu?

EKONOMIKA: piedāvājums un pieprasījums

ĒTIKA: indivīda pamatvajadzības

PILSONĪBA: brīvais tirgus

2. NODARBĪBA

Temats: Patērētājsabiedrība

Problēma: Vai ir iespējams dzīvot bez naudas?

EKONOMIKA: sabiedrība un bizness, nauda, patēriņš

ĒTIKA: dažādas dzīves jēgas koncepcijas, dažādas sociālās grupas, mērenība

PILSONĪBA: sociālās grupas

3. NODARBĪBA

Temats: Patērētājsabiedrība

Līmenis: globāls

Problēma: Vai mēs dzīvojam materiālistiskā pasaulē?

EKONOMIKA: ekonomikas objekts, vērtība

ĒTIKA: morāli veidi, kā atrisināt patērētāju kultūras problēmas

PILSONĪBA: materiālistiska sabiedrība

Redaktors: Ineta Helmane, Agita Klempere-Sipjagina

3. NODARBĪBA

Temats: Patērētājsabiedrība

Līmenis: Globāls

Problēma: Vai mēs dzīvojam materiālistiskā pasaulē?

EKONOMIKA: ekonomikas objekts, vērtība

ĒTIKA: morāli veidi, kā atrisināt patērētāju kultūras problēmas

PILSONĪBA: materiālistiska sabiedrība

Pamatprincipi un to definīcija.

Materiālisms. Filozofijas virziens, kas matēriju uzskata par primāro, bet garu, ideju par sekundāru. Ikdienā materiālisma jēdziens tiek izmantots, lai definētu attieksmi, kur augstāki ideāli tiek novērtēti par zemu, koncentrējoties uz to, kā iegūt vairāk naudas, lai iegūtu vairāk lietu.

Patēriņš. Vajadzību apmierināšana.

Patērētāju kultūra. Veids, kādā tiek apmierinātas vajadzības, piemēram, ka vairs nepērkam tikai vajadzīgas lietas, bet arī tādas, kuras mums gribas. Cilvēki vairs nedzīvo tai vienā realitātē, kurā apmierina savas vajadzības, bet šo vajadzību apmierināšana tiek mākslīgi uzturēta.

Vērtības. Morāla attieksme, lai virzītu lēmumu pieņemšanu.

Ievads.

Apspriediet:

→ Vai jūs domājat, ka kaut kas var aizstāt garīgās vērtības? Sniedziet piemēru.

→ Ja roboti būtu tikpat gudri kā cilvēki, kā saziņa ar robotu būtu pārāka un sliktāka par saziņu ar cilvēku?

→ Vai jūs zināt cilvēkus, kuri pērk tikai to, kas viņiem vajadzīgs, un neko vairāk? Kā, jūsuprāt, viņu izvēle ir apzināta samazināt patēriņu, koncentrēties uz garīgajām vērtībām vai arī viņi to dara tikai tāpēc, ka viņiem nav pietiekami daudz naudas?

→ Vai jūs zināt cilvēkus, kuri nevar pretoties reklāmām un pērk visu pēc kārtas? Vai jūs teiktu, ka viņi ir materiālisti, kuriem nav garīgu vērtību?

→ Vai materiālisms ir problēma? Kāpēc? Kā to labāk novērst, ierobežojot piekļuvi precēm ar likumu vai izglītojot sabiedrību?

→ Vai materiālisms ir raksturīgs tikai mūsdienu sabiedrībai? Kāpēc?

Uzdevumi

1

Paplašiniet loģisko secību, aizpildiet tukšās vietas.

Par naudu var nopirkt universitātes diplomu, bet ne izglītību.

Ceļojums, bet ne atpūta.

1. bet ne drošība.

Piemēram, apdrošināšana, lielgabals, māja utt.

2. Motocikls, bet ne

Piemēram, piedzīvojumi, brīvības izjūta, iespaidi utt.

3. bet ne draudzība.

Piemēram, suns, dāvana draugam un tā tālāk.

4. Reklāma, bet ne

Piemēram, klienti, cieņa, reputācija un tā tālāk.

5. bet ne pašapziņa.

Piemēram, luksusa pulkstenis, uzvalks, publiskās uzstāšanās nodarbības utt.

6. Tēls, bet ne

Piemēram, prestižs, izglītota gaume utt.

7., bet ne laiks.

Piemēram, pulkstenis un tā tālāk.

8. bet ne veselība.

Piemēram, medikamenti, sporta zāles abonēšana utt.

9. Valsts karogs, bet ne

Piemēram, mīlestība uz dzimteni, patriotisma izjūta utt.

10. bet ne miers.

Piemēram, māja, psihologa konsultācija, atvaļinājums dabā un tā tālāk.

Jautājumi sarunai: par ko tas liecina: naudu? laimi? citiem cilvēkiem? pašu?

2

Vērtības var būt garīgas un materiālas. Sadaliet zemāk minētās vērtības- kas ir garīgs, kas ir materiāls un kas var būt gan tāds, gan tāds. Pamatojiet savu viedokli.

VĒRTĪBAS	GARĪGAIS	MATERIĀLS	VAR BŪT GAN GARĪGS, GAN MATERIĀLS
Drošība			
Īpašums			
Laime			
Veselība			
Godīgums			
Centība			
Dāsnums			
Draudzība			
Prieks			
Vienlīdzība			
Empātija			
Pašvērtējums			
Izglītība			
Radošums			

Uzdevuma mērķis ir saprast, ka nav skaidras atšķirības starp garīgajām un materiālajām vērtībām. Viss ir atkarīgs no subjektīvās pārlicības un attieksmes. Lai sasniegtu garīgās vērtības, nepieciešami arī materiāli resursi.

3

Izpētiet dažādus viedokļus par patēriņu, izmantojot piemērus no Melnās piektdienas un Dienas bez iepirkšanās

Kā mūs māna ar "Melnā piektdienu"

No TVNET arhīva

FOTO: SPA/Scarpix

Novembra ceturtajā piektdienā, sekojot Amerikas tradīcijai, arī Latvijas veikalos tiek rīkota "melnā piektdiena", ko piesaka kā grandiozu izpārdošanu. Cenas ir neticamas! Tev jāskrien uz veikalu, iztīrīt plauktus tukšus! Patiesībā "lielā izpārdošana" ir mušpapīrs lētticīgajiem.

Vairumā gadījumu 50% atlaide nozīmē, ka prece kaut nedaudz pietuvojas savai patiesajai cenai. "Cilvēki ir jocīgi – domā, ka uzraksts "pazeminām cenu", to arī nozīmē," saka Viegļās rūpniecības uzņēmumu asociācijas prezidents Guntis Strazds.

"Atkarībā no preču grupas, veikala uzcelojums ir no 200 līdz 300 procentiem," saka asociācijas vadītājs Guntis Strazds. Tātad pie mums preces tiek pārdotas divas, trīs reizes dārgāk nekā patiesībā izmaksā. "Ja pajautā, tirgotājiem ir ļoti daudz argumentu, kāpēc sadārdzinājums ir tik liels – mazs tirgus, lielāki izdevumi, kā citur." Strazds apliecina, ka citās Rietumeiropas valstīs veikalu uzcelojums nav tik liels.

Kā zīmīgu piemēru viņš min kosmētikas preces (gan sievietēm, gan vīriešiem), kas pie mums ir neadekvāti dārgākas nekā rietumos.

"Ja mūsu veikalā kosmētikai ir 50% atlaide, tas nozīmē, ka cena ir tāda kā citās Eiropas valstīs ikdienā, bez atlaides."

pilns teksts - <https://www.tvnet.lv/6460846/ka-mus-mana-ar-melno-piektdienu>.

Kā katru gadu, sākoties Ziemassvētku iepirkšanās drudžim, cilvēki tiek aicināti pārdomāt vai visas tās lietas, ko mēs pārkam mums tiešām ir nepieciešamas un piedalīties starptautiskajā dienā bez iepirkšanās, kas šogad notiks **28. novembrī**. Šajā dienā visi ir aicināti pārsliēties no iepirkšanās uz reālo dzīvi, neiepirkties, bet atpūties, satīties ar draugiem.

Zajā brīvības piedāvā padomus pasākumu rīkošanai un laika pavadīšanai, lai Diena bez iepirkšanās būtu tiešām izdevusies. Šī diena ļauj apdomāt mūsu paradumus, patēriņa ietekmi uz vidi un to, vai mēs tiešām vēlamies pavadīt laiku iepērkoties, kā arī atrast brīnišķīgas alternatīvas.

Dienas bez iepirkšanās (angliski – *Buy Nothing Day*) datums sakrīt ar, tā saukto, Melno piektdienu, kas Ziemeļamerikā ir sākums plašām izpārdošanām pirms Ziemassvētkiem. Kustība tika aizsākta kā protests pret patēriņa kultūru, lai izgaismotu iepirkšanās drudža vides, sociālo un psiholoģisko ietekmi.

SVINI DIENU BEZ IEPIRKŠANĀS:

- Izslēdz savu mobilo telefonu un atpūties
- Nebrauc ar automašīnu, bet izvēlies sabiedrisko transportu
- Uzķāp kādā augstā celtnē un baudi skatu
- Pļāpā ar draugiem, paziņām, radniekiem un darba biedriem
- Diedzē sēkļus
- Spēlē kādu mūzikas instrumentu
- Izlasi labu grāmatu
- Aplej puķes
- Atsāc skriešanu
- Izjauc tosteri un mēģini to salikt atpakaļ
- Paliec gultā ar draudzeni / draugu / abiem diviem...
- Uztaisi savas Ziemassvētku un Jaungada apsvēkuma kartītes
- Stāsti jokus
- Nogriez draugam/draudzenei matus vai nokrāso tos
- Meditē
- Ar draugiem iestudē deju un nodedojiet to autobusa pieturā
- Gozējies saulītē un pastaigājies lietū
- Izved pastaigā paziņu suni

pilns teksts - <https://www.zalabriviba.lv/dzivesveids/bnd/>

Papildus pārrunu aspekti:

1. Atrodiet informāciju par to, kas ir melnā piektdiena un kas ir diena bez pirkšanas, kāda ir šo dienu izcelsme, kas tās ir izdomājis un kāpēc, kādas vērtības tās pārstāv?

Melnā piektdiena ir lielākā iepirkšanās kampaņa ASV. Kampaņa notiek novembra pēdējā ceturtdienā pēc Pateicības dienas. Šīs dienas pirmsākumi ir dažādās versijās - tā kā Pateicības diena ir brīvdiena, daudzi arī piektdienu ņem brīvu un iepērkas Ziemassvētkiem. Citā paskaidrojumā teikts, ka pēc Pateicības dienas daudzi darbinieki darba devējiem ziņoja, ka viņi ir slimi un nenāks uz darbu. Pašlaik melnā piektdiena tiek atzīmēta lielākajā daļā pasaules.

Diena bez iepirkšanās ir mākslinieka T. Deiva iniciatīva, kuras mērķis ir pievērst uzmanību pārmērīgajam patēriņam, tā kaitējumam dabai un sabiedrībai. Iniciatīva aizsākās Kanādā. Diena tiek svinēta novembra pēdējā sestdienā tūlīt pēc Melnās piektdienas. Šajā dienā jūs tiek aicināts neko nepirkt, labāk dalieties ar to, kas jums vairs nav vajadzīgs, un padomājiet par to, vai jūs patērējat pārāk daudz, kā jūsu patēriņš ietekmē dabu. Šī diena Latvijā tiek atzīmēta jau vairākus gadus.

2. Kādu ideju jūs atbalstāt? Kurai dienai jūs pievienojaties?

Visticamāk, daudzi būs dzirdējuši un piedalījušies melnās piektdienas akcijās.

3. Kāda ir Facebook ziņu autoru attieksme pret šīm dienām?

Andris Uzkalns. Labi, ka mēs varam patērēt. Ievērojami sliktāk ir valstīs, kur nav ko pirkt. Patēriņš, pirkšana un pārdošana stimulē ekonomiku, tāpēc visi dzīvo labāk.

Linards Kauliņš. Cilvēki skatās uz akcijām un pērk daudz mazvērtīgu priekšmetu. Lielveikali, iepirkšanās, patēriņš - apburtais loks, kura robežas nepārtraukti paplašinās.

Žaklīna Sarma. Latvieši ir pārāk nabadzīgi, lai patērētu pārāk daudz. Ir labi, ka norādes/ieteikumi pirkt vai nepirkt ir brīvprātīga rīcība, nevis valdības regulēts par to, cik, ko un kad pirkt.

4. Kuram no autoriem un kāpēc jūs visvairāk piekrītat?

Vissvarīgākais ir skolēnam prast argumentēt savu nostāju.

4

Attaisnojiet vai kļiedējiet mītu.

Mīts. Nauda ir apmaiņas līdzeklis, tāpēc mēs to vēlamies, lai mēs varētu piepildīt savas vēlmes. Naudu var izmantot gan labiem, gan sliktiem mērķiem. Nauda pati par sevi nevar būt morāla vai amorāla, tā tikai cilvēka attiecības ar naudu. Mēs nevēlamies naudu tikai sev, neviens nevēlas, lai būtu tikai pēc iespējas vairāk banknošu un monētu, mēs vēlamies piepildīt savas vēlmes - samainīt naudu pret ceļojumiem, automašīnām vai picu. Uzskatu, ka nauda ir visa avots, viegli sajaukt cēloņus un sekas. Ne nauda liek pasaulei griezties, bet gan pasaule jau pati griežas. Tātad pasauli pārvalda nevis nauda, bet mūsu vēlmes.

Mīts, kas balstīts uz pārliecību, ka cilvēku tieksmi uz materiālām lietām apzināti rada business, pārdevēji, bankas utt. Vide, reklāma ietekmē mūsu izvēli, tomēr cilvēkiem pašiem ir brīvība izlemēt, cik daudz un ko viņiem patērēt, vai vispār samazināt patēriņu. Cilvēkam jāattīsta sava izpratne, jāmacās no kļūdām, lai patstāvīgi domātu un izvēlētos, kā un kādas vajadzības un vēlmes apmierināt.

Mīts. Cilvēks var brīvi izvēlēties gan materiālos, gan garīgos mērķus. Bieži vien garīgās vērtības prasa arī materiālas lietas, piemēram, lai varētu palīdzēt nabadzībā dzīvojošam cilvēkam - varam ziedot viņam naudu, pārtiku, drēbes vai lietas, bet nevaram apmierināt nepieciešamību pēc drošības utt.

ASV politikas filozofs Maikls Dž. Sandels savā grāmatā “Ko nevar nopirkt par naudu?” Raksta: “Ir lietas, ko nenopirksiet par naudu, taču mūsdienās to ir palicis maz. Mūsdienās tiek pārdots gandrīz viss.” Novērtējiet katru no situācijām, kuras autors uzrāda, ar vienu pozitīvu un negatīvu aspektu, kam šis pakalpojums / produkts ir noderīgs, kam tas ir nepieņemams, pretrunīgs. Izmantojiet ekonomiskos un ētiskos argumentus.

1. Labāka cietuma kamera: 82 USD par nakti.

Pozitīvi: ieslodzītajam ir iespēja uzlabot savus apstākļus, iegūt atsevišķu, tīru kameru.

Negatīvi: Nav taisnība, ka noziedzniekam ir iespēja izvēlēties labākus nosacījumus soda izciešanai. Nav pareizi, ka tie, kuriem ir nauda, var uzlabot savus apstākļus, un tiem, kuri ir izdarījuši līdzīgu noziegumu, un tiem, kuriem nav naudas, nav šīs iespējas.

2. Sabiedriskā transporta kustības josla pa labi: 8 USD.

Pozitīvi: mazāk automašīnu sastrēgumu, maksā naudu un nestāvi satrēgumā - naudas izdošana un laika ietaupīšana - ikviens var izvēlēties atbilstoši savām prioritātēm un iespējām.

Negatīvi: ierobežojumi sabiedriskajam transportam pārvietoties pa šādu ātrgaitas joslu, jo tas papildīts ar automašīnām, kuru vadītāji samaksājuši naudu.

3. Surogātmātes grūtniecības pakalpojumi Indijā: 6 250 USD.

Pozitīvi: cilvēkiem, kuriem nevar būt bērnu, ir iespēja pie bērna šādā procesā tikt. Indietes, kuras tādējādi var nopelnīt naudu un uzturēt ģimeni.

Negatīvi: emocionālie aspekti, kas saistīti ar bērns ir atdalīšanu no surogātmātes.

4. Atļauja nošaut apdraudētu sugu, melno degunradzi: 150 000 USD.

Pozitīvi: mazāk nelikumīgu degunradžu nogalināšanu, iespēja kontrolēt degunradžu skaitu. Ieņēmumi tiek izmantoti apdraudēto sugu aizsardzībai.

Negatīvi: dzīvnieku nonāvēšana.

5. Ārsta personīgais tālruna numurs un viņa apņemšanās ierasties tajā pašā dienā vizītē: 1500 USD gadā.

Pozitīvi: Cilvēki var saņemt kvalitatīvu ārstēšanu vai konsultācijas, kad viņiem tas nepieciešams, par cenu, par kuru viņi piekrīt maksāt.

Negatīvi: cilvēki, kuri maksā augstus nodokļus par "bezmaksas" veselības aprūpi, nevar saņemt tik ātru un kvalitatīvu palīdzību.

6. Tiesības atmosfērā emitēt tonnu oglekļa dioksīda: 18 USD.

Pozitīvi: oglekļa emisijas var kontrolēt, tas veicina uzņēmumu ieguldījumus piesārņojuma samazināšanas pasākumos, lai nebūtu daudz naudas jāmaksā par tiesībām piesārņot atmosfēru, savukārt, ja nepieciešamas šādas tiesības, tad šī nauda tiks izmantota papildu finansējuma piešķiršanai klimata pārmaiņu pārvaldības pasākumiem.

Negatīvi: piesārņo vidi.

7. Iespēja studēt prestižā universitātē.

Pozitīvi: tie, kuriem ir nauda, iegūst iespēju izmēģināt spēkus labās universitātēs, universitāte saņem naudu, lai uzlabotu studiju kvalitāti.

Negatīvi: negodīgi pret tiem, kuri daudz laika veltījuši zinātnei, ir īpaši apdāvināti un pielikuši lielas pūles, lai iestātos universitātē.

6

Noskatieties slovēņu filozofa un kultūras kritiķa Slavoja Žižeka video par patēriņu (consumerism) un novērtējiet autora domas.

<https://www.youtube.com/watch?v=P18UK5IMRDI>

“Vai zinājāt, ka, pērkot kapučīno no Starbucks, jūs pērcat arī kādu ideoloģiju? Kādas ideoloģijas? Plakāti parasti tiek izkārti pie ieejas Starbucks. "Jā, mūsu kapučīno ir dārgāks, mēs vienu procentu no saviem ienākumiem tērējam Gvatemalas bērniem, Sahāras zemniekiem, mežu saglabāšanai, bioloģiskās kafijas audzēšanai utt." Es apbrīnoju šādu atjautību. Agrāk, kad patērnieciskums bija vienkāršs, jūs vienkārši iegādājāties produktu un pēc tam jutāties slikti. "Ak dievs, es to izmantoju, kad cilvēki Āfrikā mirst badā ..." Mums kaut kā bija jāpretojas šim postošajam patēriņam, piemēram, ziedojot labdarībai. Starbucks piedāvā patērēt bez sirdsapziņas pārmetumiem, jo produkta cenā jau ir iekļauta cīņa ar patēriņu. Jūs maksājat nedaudz vairāk, un jūs esat ne tikai patērētājs, bet arī veicat savu pienākumu pret vidi, nabadzīgajiem, badu Āfrikā un tā tālāk. Manuprāt, tā ir galēja patēriņa forma. "

JAUTĀJUMI APSPRIEŠANAI:

1. Dārgākas Starbucks kapučīno kafijas priekšrocības:

Starbucks. Veido pozitīvu sociālo tēlu - kafejnīca, kas ne tikai pārdod kafiju, bet arī veicina sociālo problēmu risināšanu.

Kapučīno pircēji. Viņš ne tikai pērk kafiju, bet tajā pašā laikā ziedo naudu sociālo problēmu risināšanai.

Gvatemalas iedzīvotāji, kas audzē kafiju. Tie saņem ne tikai ienākumus par izaudzētajām kafijas pupiņām, bet arī papildu atbalstu valsts nabadzīgākajiem cilvēkiem.

2. Vai jūs piekrītat filozofa uzskatam, ka Starbucks ir liekulīgs, maskēts kā palīdzība nabadzīgākām valstīm, kaut arī tas patiešām daļēji ir atbildīgs par viņu slikto situāciju?

Piekrītu tiem, kuri uzskata, ka nabadzības, bada un citu sociālo problēmu cēlonis ir business, kas ekspluatē nabadzīgo valstu cilvēkus. Izmantojot sociālās kampaņas, uzņēmumi mēģina tikai atjaunot savu tēlu, taču reāla ieguvuma tiem ir maz.

Piekrītu tiem, kuri uzskata, ka business dod iespēju strādāt un nopelnīt nabadzīgo valstu iedzīvotājiem, lai dzīvotu labāk nekā tad, ja šajā valstī nebūtu ārvalstu biznesa, tam nepiekrīt. Sociālās kampaņas patiešām palīdz risināt problēmas, palielina interesi par tām.

3. Vai jūs domājat, ka cilvēkam, kurš nopircis kafiju, vajadzētu justies slikti, zinot, ka kafijas pupiņu savācējs ir smagi strādājis un viņa alga bijusi patiešām maza?

Patērētājam vajadzētu justies labi, jo tas ir veicinājis kafijas pupiņu savācēju darbu un atalgojumu. Varbūt tas nav augsts salīdzinājumā ar mūsu algām, bet tas ir tāds, par kuru cilvēks ir piekritis strādāt.

4. Kā, pēc filozofa domām, vienkāršais patēriņš atšķiras no galējā patēriņa?

Vienkāršs patēriņš - jūs pērkat produktu, jūtaties vainīgs, ka to lietojat.

Galējais patēriņš - jūs pērkat produktu, ziedojat daļu no summas labdarībai, jūtat, ka esat veicinājis problēmu mazināšanu.

5. Sniedziet galējā patēriņa piemērus Latvijā. Kam domātas šīs akcijas, kā jūs tās vērtējat, vai dodat savu ieguldījumu? Ja jā, kāpēc?

Piemēram, Pērc,ziedo, pabaro! ir labs darbs, kad lielveikals ziedoja dzīvnieku pārtiku, kuru iegādājās patērētājs un atstāja īpašās ziedojuma kastēs un pēc tam tika nogādātas dzīvnieku patversmēs. Iegādājoties īpašas preces akcijā Starp cilvēku un labo darbu ir viena poga, divi vai pieci centi tiek novirzīti rehabilitācijas centram Poga.

7

Projekts: debates (trešais solis - diskusija, debates).

→ Šoreiz grupas iegūst jaunas tēmas: grupa ar negatīvu attieksmi pret patēriņu iegūst jaunu pozīciju - materiālisms un patēriņš nav negatīvas parādības. Grupa ar pozitīvu attieksmi pret patēriņu iegūst pozīciju - materiālisms un patēriņš ir negatīvas parādības. Neitrālās grupas dalībnieki papildina abas pārējās grupas.

→ Grupas apmainās ar jau sagatavotiem argumentiem, jaunās grupas papildina nostāju ar jaunajiem argumentiem, kas dzirdēti šajā nodarbībā.

→ Debašu plāns:

1. Jautājums - vai materiālisms un patēriņš ir negatīvas parādības?
2. Grupas precizē trīs spēcīgākos argumentus un balstās uz pierādījumiem (fakti, piemēri utt.).
3. Grupas apsver pretargumentus oponentu nostājai, formulē jautājumus, ko viņi uzdos oponentiem.
4. Pirmā grupa iepazīstina un izvirza savus argumentus (7 min).
5. Otrā grupa uzdod jautājumus, uz kuriem oponenti atbild ar pretargumentiem (7 min.).
6. Otrā grupa iepazīstina un norāda savus argumentus (7 min.).
7. Pirmā grupa uzdod jautājumus, uz kuriem oponenti atbild uz pretargumentiem (7 min.).
8. Notiek balsošana: klase kļūst par balsotājiem, vienā pusē nostājas tie, kuri piekrīt, ka materiālisms un patēriņš ir negatīvas parādības, otrā pusē tie, kuri domā citādi. Tie, kas atbalsta

neitrālu attieksmi, ieņem pozīciju pa vidu. Skolēni pamato, kāpēc izvēlējās vienu vai otru pozīciju (10 min.).

Pašnovērtējums.

Pēc šīs stundas skolēniem vajadzētu:

→ Spēt kritiski novērtēt materiālisma un patēriņa (consumerism) jēdzienus, izklāstīt pozitīvus un negatīvus argumentus.

Pozitīvi: cilvēki vienmēr ar materiāliem līdzekļiem apmierina ne tikai materiālās, bet arī garīgās vajadzības. Ikviens var brīvi izlemt, cik daudz un ko patērēt. Patēriņš un starptautiskā tirdzniecība veicina labāku dzīvi nabadzīgākajās valstīs. Var izvēlēties gan materiālos, gan garīgos mērķus un līdzekļus to sasniegšanai. Materiālisms netiek mākslīgi radīts - tas atspoguļo sabiedrības vēlmes un vajadzības.

Negatīvi: Cilvēkam ir grūti pretoties dažādiem kārdinājumiem patērēt. Patēriņā ne vienmēr tiek ņemta vērā vides aizsardzība. Cilvēkiem var būt grūti izvēlēties jomas, vērtības, attiecības, kuras nedrīktētu izteikt naudas vērtībā un kurām vajadzētu palikt garīgām.

Skolēnu ziņā ir izlemt, vai viņi var atbildēt uz šiem jautājumiem. Ja nē, jāuzrunā skolotājs, lai saņemtu palīdzību tēmas izpratnē.